

Magyar Pál (1895–1969) – erdőmérnök, egyetemi tanár

1895. március 27-én Cegléden született sokgyermekes, szegény paraszti családba.

Elemi és középiskoláit szülővárosában végezte. 1913-ban, az érettségi után megkezdte a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Főiskolát erdőmérnök hallgatóként. 1915 májusában bevonult katonának, és az orosz frontra, Volhíniába került, ahol 1916 júniusában fogságba esett. 1918-ban sikerült hazajutnia.

A leszerelése után tovább folytatta tanulmányait előbb Selmecbányán, majd Sopronban, ahol 1920 májusában szerezte meg erdőmérnöki oklevelét.

Első munkahelye az Országos Faértékesítő Hivatal volt. 1920 ősztől a Földtani Intézetben, Treitz Péter mellett folytatott agrometeorológiai és talajtani vizsgálatokat. 1921 ősztől már a Pázmány Péter Tudományegyetem Növényrendszertani és Növényföldrajzi Intézetében, Tuzson János irányítása alatt dolgozott és kutatott.

1922 júniusában segéderdőmérnöki kinevezést kapott a Budapesti Erdőfelügyelőségénél, emellett 1922–1924 között növényföldrajzi, növényrendszertani, ökológiai tanulmányokat is végzett. 1924 októberében, erdőmérnöki kinevezésével egyidejűleg az újonnan létrehozott Püspökladányi Szikfásítási Kísérleti Telep vezetésével bízták meg. Itt három éven át dolgozott a szikfásítás tudományos alapjainak lerakásán.

Az alföldfásítás gondolata, majd az erről szóló törvény onnan volt eredeztethető, hogy a trianoni békediktátum nyomán az erdei nagy részét elveszített ország számára új fatermesztési bázisokat kellett teremteni, s erre a lehetőséget az alföldfásításban látták az akkori kutatók, szakemberek és törvényalkotók. Magyar Pál a szikes talajok eredményes fásítási feltételeinek kidolgozásához fogalmazta meg az alapvető kutatási feladatokat. (Ehhez részismeretek, részleges tapasztalatok már korábbról is rendelkezésre álltak, azonban ezek rendszerbe foglalása és ez alapján a gyakorlati szikfásításhoz tudományosan megalapozott ajánlások kidolgozása az ő érdeme.)

A püspökladányi első kísérletsorozat e feladategyüttesnek megfelelően került beállításra. E kísérletek célja nem faállományok nevelése, hanem elsősorban az egyes ültetési, talajápolási eljárások helyességének, a vizsgált fafajok esetében pedig a szikes talajjal szembeni ellenállóképességük megállapítása volt. A jól összeállított kísérletsorozat eredményeként Magyar Pál olyan következtetéseket, megállapításokat, ajánlásokat adott közre, mely alapelvek a szikfásításnál évtizedekkel később is érvényesek maradtak.

1926-ban az alföldi szikesek országos felvételezésében is részt vett. A Hortobágy talajviszonyait Arany Sándor vegyészmérnökkel, híres szikestalaj-kutatóval közösen dolgozta fel. A témában írt, *„Adatok a Hortobágy növényoszociológiai és geobotanikai viszonyaihoz”* című doktori disszertációját 1930-ban védte meg a debreceni tudományegyetemen Soó Rezsőnél.

Időközben – 1927 februárjában – Sopronba, az Erdészeti Kutató Intézethez helyezték át mint tudományos kutatót, valamint – 1927 őszén – megnősült. Felesége Földváry Ida volt, akivel haláláig boldog házasságban éltek, és akitől egy leánygyermek született.

1933-ban jugoszláviai tanulmányúton járt, melyen a deliblái homokpuszta növényzetét és fásítását tanulmányozta. 1935-ben a Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem soproni Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karán magántanári képesítést szerzett a *„Szikes talajok növényoszóvetkezetei, különös tekintettel a fásításukra”* című tárgykörből.

1936 novemberétől 1937 júliusáig ösztöndíjas hallgatóként két félévet töltött a németországi Freiburg in Breisgau egyetemén, majd ezen a nyáron még egy francia erdészeti szimpóziumon, Besançonban képviselte hazánkat, továbbá egy tanulmányutat is tett Németországban, Csehszlovákiában és Ausztriában.

1938-ban főerdőmérnöki kinevezést kapott. Ez év őszén egy újabb tanulmányútra indult: 1940 tavaszáig jóformán egész Németországot beutazta, számos erdészeti és növényteni intézetet felkeresve, szakmai kapcsolatokat kiépítve, sok helyen előadást tartva.

1941-ben erdőtanácsossá léptették elő. 1941–1946 között, a nehéz háborús években ő igazgatta az Erdészeti Kutatóintézetet. Közben egy komoly betegséggel is küszködött. 1943-ban súlyos, de sikeres agyműtéten esett át Berlinben.

1946-ban, a második világháború után az újonnan átszervezett soproni Erdőmérnöki Karon az Erdőművelési Tanszéken kapott feladatot mint helyettes tanár, majd 1947-ben egyetemi nyilvános rendes tanárrá nevezték ki.

1951 októberében az időközben megalakult Erdészeti Tudományos Intézethez (ERTI) helyezték át, ahol az erdőtelepítési osztály vezetője lett.

A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Tudományos Minősítő Bizottsága 1952-ben, addigi tudományos munkájának elismeréseként a biológiai tudományok doktora cím viselésére jogosította fel.

1954-től az ERTI soproni kísérleti állomásán dolgozott, egészen 1965. április 1-jén történt nyugdíjba vonulásáig. Ebben az időszakban írta meg élete fő művét, az *„Alföldfásítás”* című kétkötetes kézikönyvét, mely 1960–61-ben jelent meg az MTA kiadásában. Soó Rezső értékelése szerint ez a munkája *„Erdészeti, de egyben botanikai könyvkiadásunknak is egyik legjelentősebb, igen széleskörű, átfogó, mind az alap, mind az alkalmazott tudomány számára sokat nyújtó teljesítménye.”* 1964-ben Magyar Pál ezért a munkájáért kapta meg a Munka Érdemrend ezüst fokozatát.

1967-ben munkásságát, életművét Bedő Albert-émlékéremmel ismerték el. Ezt követően egészségi állapota megromlott, és egy hosszabb ideig tartó gyengélkedés után hirtelen rosszra fordult. Sopronban hunyt el 1969. április 18-án trombózis következtében.

Halála után Sopron Város Díszpolgára címmel tüntették ki. Csapody István a Soproni Szemlében így emlékezett vissza emberi nagyságáról: *„A tudós Magyar Pál életútjának fordulóin élénk tűnő emberi vonásai egy igaz ember maradandó képmását sugározzák. Itthon és külföldön sokan ismerték, sokan szerették, s még többen tisztelték. Harcolt meggyőződéséért, és az őt ért személyes bántalmakat fölényes kézlegyintéssel intézte el. A pusztai ősök nyíltsága lakott benne, s nemcsak az élet napsütötte oldalán, de élete hullámvölgyeiben is becsülettel állt helyt. Alapossága és tudása példaképpé nőtt, széles*

körű műveltsége és tréfálkozó, derűs egyéniségének varázsa mindenkit meghódított. Emlékét haló porában is övezze olyan tisztelet, amely csak kevesek osztályrésze a földön!"

Forrás: Magyar agrártörténeti életrajzok

Főbb munkái:

Magyar Pál: A szikesfásítási kísérletek előtt. 1924.¹

Magyar Pál: A szikfásítás kérdéséhez. *In: Erdészeti Lapok.* 1926. 65. 5. 220–227. p.

Magyar Pál: Az Alföldfásítás köréből. *In: Erdészeti Lapok.* 1927. 66. 1. 14–30. p.

Magyar Pál: Ismét az Alföldfásítás köréből. *In: Erdészeti Lapok.* 1927. 66. 6. 254–262. p.

Magyar Pál: Adatok a Hortobágy növénytársasági és geobotanikai viszonyaihoz. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1928. 30. 1–2. 26–63. p.

Magyar Pál: A szikesfásítási kísérletek eddigi eredményei. *In: Erdészeti Lapok.* 1929. 68. 7–8. 189–202. p.

Magyar Pál: Gyökérvizsgálatok csemetekerti és szikes talajban. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1929. 31. 2. 117–165. p.

Magyar Pál: Szikesfásítási kísérletek a püspökladányi telepen. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1929. 31. 1. 24–62. p.

Magyar Pál: Adatok a Hortobágy növénytársasági és geobotanikai viszonyaihoz. Doktori disszertáció. 1930.

Magyar Pál: Növényökológiai vizsgálatok szikes talajon. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1930. 32. 1. 75–118. p.

Magyar Pál: Makkvetési kísérletek. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1931. 33. 1–2. 82–92. p.

Magyar Pál: A homokfásítás és növénytársasági alapjai. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1933. 35. 3. 139–198. p.

Magyar Pál: A homoki növényzet, mint a homokfásítás útmutatója. *Az Erdészeti Lapok különlenyomata.* 1933. 72. 3. 281–313. p.²

Magyar Pál: Árnyalás, vagy gyökérkonkurencia? *In: Erdészeti Lapok.* 1933. 72. 2. 158–175. p.

Magyar Pál: Erdőtípusvizsgálatok a Börzsöny- és a Bükk-hegységben. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1933. 35. 4. 396–439. p.

Magyar Pál: Természetes újulat és aljnövényzet. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1933. 35. 1–2. 78–106. p.

Magyar Pál: Újabb vizsgálatok a természetes újulat és az aljnövényzet viszonyáról. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1933. 35. 4. 451–473. p.

Magyar Pál: Növények vízgazdálkodása szikeseken. *In: Erdészeti Lapok.* 1934. 73. 1. 32–43. p.

Magyar Pál: Kisebb műveléstechnikai kísérletek az Alföldön. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1934. 36. 3–4. 269–324. p.

Magyar Pál: A magaskőrös középhegységeinkben. *In: Erdészeti Lapok.* 1935. 74. 3. 251–263. p.

Magyar Pál: Párolgásmérések az Alföldön ligetes homoki erdőkben. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1935. 37. 1–2. 76–108. p.

Magyar Pál: Növényökológiai kísérletek az alföldi homokon. *In: Erdészeti Kísérletek.* 1936. 38. 1–2. 115–208. p.

Magyar Pál: Elegyes erdők, idegen fafajok. *In: Erdészeti Lapok.* 1938. 77. 9. 724–738. p.

Magyar Pál: Erdőtelepítés és fásítás. Egyetemi jegyzet. Sopron, 1951.

Magyar Pál: Erdős melioráció. [Sorozat: Kultúrtechnika és erdős melioráció.] (Mezőgazdasági Technikumok Tankönyvei.) Bp., 1952.

Magyar Pál: Homokjavítás. [Sorozat: Kultúrtechnika és erdős melioráció.] (Mezőgazdasági Technikumok Tankönyvei.) Bp., 1952.

Magyar Pál: A homokfásítás mai helyzete és további feladatai. *In: Az MTA Agrártudományok Osztályának Közleményei IV.* 1954. 1–2. 63–109. p.¹

Magyar Pál: Az akáckérdéshez. *In: Az Erdő.* 1955. 4. 90. 1. 18–25. p.

Magyar Pál: Növénycönológia, erdőtípológia és az erdőgazdaság. *In: Az MTA Agrártudományok Osztályának Közleményei VII.* 1955. 3–4. 377–388. p.

Magyar Pál: Rontott erdeink helyreállítása – különös tekintettel az alföldi erdőkre. *In: Erdészettudományi Közlemények.* 1958. 1. 75–87. p.

Magyar Pál: Alföldfásítás. I. Bp., 1960.^{1,2}

Magyar Pál: Alföldfásítás. II. Bp., 1961.^{1,2}

Magyar Pál: Erdeifenyő-származási kísérletek Bugacon. *In: Erdészeti Kutatások.* 1964. 60. 1–3. 5–31. p.

Irodalom róla:

Csapody István: Dr. Magyar Pál. *In: Soproni Szemle.* 1969. 23. 4. 380–382. p.

Soó Rezső: Magyar Pál emlékezete. *In: Botanikai Közlemények.* 1970. 57. 3. 155–159. p.

Kotlár Károly: Magyar Pál. *In: Magyar agrártörténeti életrajzok 2. kötet I–P.* Bp., 1988. 445–447. p.¹

Tóth Béla: Dr. Magyar Pál – a magyarországi erdészeti ökológia megalapítója és művelője. *In: Erdészettörténeti Közlemények.* 1996. 28. 89–95. p.²